

ENAKOST

Politični vestnik delavskega ljudstva.

Stavbeno vprašanje v Mariboru.

»Naprej« št. 186 z dne 19. avgusta prinaša pod naslovom: »Za ljubljanske uganke«, poročilo o oddaji novih stanovanj v Zagrebu. Ampak to ni samo za ljubljanske uganke, marveč tudi za nas v Mariboru. Maribor ne ostaja mnogo za ljubljano. Trgovina in promet si širita tukaj z neverjetno naglico svoje polje. Bank ali bančnihi podružnice pa bomo imeli kmalu več kot pa v Ljubljani.

Toda med tem, ko v Ljubljani zidajo vsaj nekatere banke, se žal v Mariboru ne zida razen ene hiše (Tovarna Freund) — reci in piši — s štirimi stanovanji. In to je za letos menda vse. Mogoče se bo kdo vprašal, kje pa se vzamejo prostori za banke? Toda to bi bilo navno vprašanje. Za banke se vedno dobe prostori kakor tudi za novo priseljene advokate. Tem ni treba cela leta čakati v vagonih. Za taka podjetja ni nikdo v zadregi. Zagrebška občina odda te dni skupno 132 stanovanj svojim uradnikom. To se sliši kot bajka, pa je vendar res!

Bil sem pred nekaj dnevi v Zagrebu in sem se prepričal na lastne oči. Ali to ni še vse. Toliko stanovanj je sezidala samo mestna občina. Veliko več pa jih zidajo zasebniki. In marsikdo se bo vprašal: Kako pa je to mogoče? Ali so v Zagrebu boljši pogoji za stavbeno delavnost kot pa v Ljubljani in Mariboru? Ali ni v Zagrebu stavbeni material vsaj tako drag kot pri nas in ali so tam delovne sile cenejše? Ne, vse to je tam najmanj tako drago kot tukaj. Delavci so pa tam precej dražji. V Zagrebu ima pomožni delavec več plače kot pri nas rokodelc (zidar). V Mariboru plačuje n. pr. neki stavbenik svojim delavcem 6 kron na uro. Za to so pa naše delovne moči skoraj vse odšle v Zagreb. Naš spekulanti pa pravi, da sedaj še ni časa za zidanje, ker je valuta slaba! Ako bomo čakali na boljše valuto ter druge okoliščnosti, tedaj bomo lahko čakali z zidanjem še 10 let.

Človek potrebuje za življenje v glavnem tri reči in to so: hrana, obleka in stanovanje. Pri kulturnih narodih so vse tri enako potrebne. Vse te reči so pa dandanes tudi glavni predmeti trgovine in spekulacije.

Čim manj je blaga na trgu, tem dražje je in trgovec baš takrat največ zasluži, kadar je blaga malo. To smo do dobra občutili v minulih vojnih in čutimo še sedaj. Z blagom, pri katerem spekulanti premalo zaslužijo, se on ne peče in na svoj denar raje v ono podjetje kjer zasluži največ.

S tem, da je vlada v času vojne omeila svobodno trgovino, je povzročila, da so toliko producenti kot tudi trgovci jeli blago skrivati, ako ga niso mogli prodajati po poljubni ceni. Ker se stanovanj ne da tako lahko skriti ko živila in obleke, zato pa so — v kolikor so mogli — ista spremenili v razna skladišča ali pa so je, na umeten način zasedli zase.

V mnogih slučajih ima hišni posestnik po dve in več stanovanj v lastno porabo.

Mesto Maribor je štelo 1. 1908 27.742 prebivalcev in pri zadnjem ljudskem štetju 1. 1921 se je našlo okroglo 30.000. Tedaj se je v 13 letih pomnožilo prebivalstvo samo za okroglo 2250 duš. Nasproti temu pa se je gotovo v tem času, in sicer do vojne sezidalo razmeroma več. Pred vojno je bilo, vsaj na vsaki tretji hiši videti tablico: »Wohnung zu vermieten«. Take tablice so davno izginile in se mora dandanes z lučjo ob belem dnevu iskati stan. Ampak stanovanj je še, samo jih noče nikdo ponujati. Tudi po najnovejši stanovanjski naredbi jih ne bo nikdo ponujal.

Zato pa je dolžnost občine in države, da — ker ne more prisiliti kapitalistov (ali noče), da bi zidali — da sama zida. Država bi bila dolžna sama skrbeti za stanovanja svojim uradnikom, občina pa svojim. Tudi vojaštvo bi bilo lahko na drug način preskrbljeno, ne, da bi moralo drugemu prebivalstvu delati konkurenco.

Ako pa gospoda misli, da ljudstvo lahko čaka na boljše čase, če je ona udobne vile zasedla, tedaj se moti.

Pred par dnevi se mi je delavec potožil, da ima kraj mesta stanovanje, sestoječe iz ene sobe, ki meri v premeru 2 metra in pol. Družina sestoji iz moža, žene, dveh malih otrok in stare matere. Manjši otrok je star 16 mesecev, na še ne hodi in je sploh kot živ mrlič, ker mu manjka prostora in zraka. Škodi mu pa tudi para od kuhanja. Ni treba omenjati, da se je že neštetokrat obrnil na stanovanjski urad, ki pa ubogega reveža samo tolaži na boljše čase.

Pri tem bodi omenjeno, da sedaj sploh stanovanjskega urada nimamo, pardon, na papirju ga imamo! Kaj čaka visoka birokracija, da ne ustanovi novega urada na podlagi nove naredbe?

Pri tem bi tudi še pomenilo vprašali, dali moč g. Ribnikarja ne seže do Maribora, da bi tudi tukajšnjim bankam dal nalog, da si sezidajo lastne prostore.

Kot se razvidi, ne bo našli občini preostajalo drugega kot da se poprime z vso resnostjo zidanja. V to svrhu bo pač treba poiskati virov, pa naj bodo ti taki ali taki. Davki bodo potrebni, in sicer taki davki, ki bodo nekaj nesli in pa naloženi takim, ki jih bodo mogli nositi. Prav prijetna ta reč ne bo, to vemo. Toda kdaj so pa bili davki takšni, da bi bil tisti zadovoljen, ki jih mora plačati? Glavni element pri nas so trgovci in nekaj obrtnikov in pa promet. Ti krogi bodo morali priti v poštev, če tudi vemo dobro, da bo spet delavec tisti, ki bo končno ceno plačal, kakor tudi vemo, da bodo trgovci in obrtniki mastno zaslužili s tem, da se bo zidalo. Toda glavno bo to, da pridemo do stanovanj. B.

Boj z mesarji!

Mesarji štrajkajo, ker je živina poceni. Mesarji štrajkajo, ker je živina draga, so rekli lani. Menda ni tako neobzirnega stanja kot so mesarji! Kmet prodaja živino, ker se boji, da ne bo imel krme, za vsako ceno. Mesarji pa si pa domišljajo, da to konzumentu nič mar ni, za kakšno ceno on živino dobi. Na trgu mu kmet ponuja živino po 5 kron kilogram, na oholo zavrača, češ, po 4 krome vam jo plačam — živine imam dovolj.

Tukaj je samo kratko vprašanje: Ali ni že čas, da bi se kmet in mesčan rešila teh mesarskih pljavk? Občina naj odpre sama mesnice ter naj kupi od kmeta blago. Pred kratkim je baje Wöckerer kupil kravo, ki ni mogla več iti tam v Lajtersbergu po 2 K 50 vln. kilogram, a klobase prodaja po 40 K kilogram. Ali se takim rečem ne bi moglo odpomoči?

Konzument.

Ne boš kaše pihal!

Mariborski in drugi severostovenski klerikalci od Janeza pa do Jakata so začeli silno goniti proti socialnim demokratom. Trapaša »Straža«, brez duševnega poleta in stvarnosti, vodi ta boj na tak način proti naši stranki kakor ga morejo voditi le ljudje, ki niso pri pravi pameti ali so pa tako zlobni, da lažejo in obrekujejo vsevprek, samo da bi

dosegli politični uspeh. Žalostna je stranka, ki ne more svojega delovanja utemeljevati z načeli, s programom ter deluje le z blatenim svojega bližnjega in še bolj žalostna je, da so uredniki teh časnikov »katoliški« možje. Ljudem, ki imajo tako malo poštenja v sebi, kakor nekateri klerikalni uredniki, ki nič ne znajo, ter so edino zagovorniki kapitalistič-

ne družbe, paše politika ravnateljstva kakor vampasti kravi sedlo. Ljudje, ki so postavljeni za to, da varujejo pod krinko vere kapitalistično družbo in se rede in debele po vaških dvorcih na račun siromašnih državljanov, bi morali poklekati pred industrijsko in kmetijsko delavstvo, ki tako pokorno trpi in znaša skupaj svoje groše za pitanje gospodov, ki ga potem politično vlečejo za nos.

Dasi se delovni sloji po mestih in po deželi doslej še niso bavili resno z vprašanjem, kdo je in kdo ni koristen član človeške družbe, bo vendar to vprašanje prej ali slej prišlo na dnevni red.

Z mukami in naporom se organizira delavstvo in nemojito kmetijsko prebivalstvo v socialnodemokratični stranki in kmetičdelavski zvezi. Socializem je ona misel, ki jih vzpodbuja pri tem delu; krivice, ki se gode tem slojem stoletja, in ki jih klerikalizem brani in zagovarja kakor svetinjo, grozeč dušam, ki ne bi poslušale njihovega opomina, da je ta družba sveta, s peklom in prokletstvom, čeprav vsak pameten človek ve, da je dolžnost vsakega človeka, še bolj pa človeštva, da si izboljša svoje življenske razmere.

Kaj bomo torej poslušali te »politične« čvekače, ki niso nič drugega kakor dušna policija obstoječe družbe!

Klub vsemu blatenju, lažem maziljenih in nemaziljenih lažnikov in obrekovalcev se morajo vsi nemojiti sloji organizirati politično in gospodarsko, ostati zvesti svoji organizaciji, se učiti in delati. Kadar bode naša organizacija dovolj močna, prepričanje o socializmu dovelj prešlo v kri in meso širokih mas delovnega ljudstva, bo tudi odbila ura tem ljudem.

Ni lahak boj proti obrekovalcem in lažnikom, to je res; toda v nas mora živeti prengibanje, da bo resnica zmagała, čeprav bomo imeli še dolge in trde boje. Vas je nekaj sto, mi štejemo milione, vi niste vajeni dela, mi delamo trdo, smo dela in boja vajeni, zato bo tudi zmaga naša!

Tedenski pregled iz naše države.

Kralj Aleksander je postal v smislu ustave države SHS po smrti kralja Petra vladar te države. Že dalje časa biva v Parizu, kjer je obel za vnetjem slepega črevesa. Zaradi boleznj se ni udeležil očetovega pogreba. Bolezen pa baje ni opasna.

Dopolnilne volitve za razveljavljene komunistične občinske mandate se bodo vršile v najkrajšem času. Istotako se pripravljajo volitve za razveljavljena poslanska mesta. Meščanske stranke pripravljajo eden najpogostejših naskokov na ljudske in delavske pravice z novim krivičnim volilnim redom. Čudno je, kako se klerikalci in narodni socialisti brigajo za stvar, tisti klerikalci in narodni socialisti, ki so povsod s svojim delovanjem izdajali delavske koristi, upajo in delujejo na to, da bi izkovali iz volitev dobiček zase. Mi mislimo, da se bodo hudo opekli, če čemur bo veliko pripomoglo tudi delovanje vsakega našega sodruga. Torej, na delo!

V Studencih pri Mariboru so razveljavljali komunistični občinski mandat in bodo v kratkem dopolnilne volitve.

Leopold Salvator Habsburg, sin bivšega nadvojvode Leopolda Salvatorja se je te dni naskrival nabakal na Bledu, kjer so ga izsledili detektivi, privedli ga v Ljubljano in od tam preko granice v Avstrijo. Tako smo zasukrat ene habsburške nevarnosti rešeni.

Po svetu.

Madžari zasedejo Baranjo. Madžari izpraznjujejo zapadnoogrsko ozemlje, ki pripade po določenih trilateralnih pogodbah Avstriji. Madžari objublajo na eni strani nesrečnemu baranjskemu prebivalstvu paradiž na zemlji, amnestije in kar je še lepšega, na drugi strani pretijo Avstrijcem z masševalnimi odredbami, večnim sovražtvom itd. Zakaj? Madžari ostanejo pač vedno le Madžari, kakor ostane klerikalizem vedno le klerikalizem, pa naj ti kaže trebul ali habet. — Italijanska socialistična stranka ima svoj letni občni zbor v prvi polovici oktobra. Zbor bo zelo važen, ker bo odločal o tiktiki, katero bo stranka vodila v prihodnosti. Obstajajo tri struje: Serrati in njegovi so za neizprosno revolucionarizem, Turati nastopa

za taktiko hladnega razuma, tretja skupina hoče omiliti nasprotja prejšnjih dveh, ki pa gotovo ne vedejo do preloma. — V tržaški okolici so karabinerji aretirali več oseb, ki so se bavile z lepim poslom nabiranja kosti v vojni padlih voljakov in jih prodajale v industrijske svrhe! Lepa slička meščanskih časov! — Mussolini, vodja italijanskega fašizma, je izstopil iz izvrševalnega odbora te stranke, ki ne mara slediti njegovi mirovni pogodbi s socialisti. Tako gre cela stranka nasproti svojem propadu, kar je logični konec vseh skupin, ki se hočejo vzdržati s terorizem. — Francoske seinske organizacije so izdale na francosko delavstvo poziv, naj prekinemo vse delo v vojnih industrijah. Francoska buržuska vlada z velikimi mučniskimi in vojnimi pošiljatkami podpira imperialistične težnje Poljske in Rumunske proti Rusiji. Temu hoče francosko delavstvo napraviti konec. Gibanje je tem važnejše, ker je istočasno tudi kongres mednarodnih kovinarskih organizacij v Lucernu sprejel podobno resolucijo, kar kaže, da je proletariat prišel z novo in uspešno akcijo za preprečitev vseh bodočih vojn. Uspešno, če se ji bodo vsi organiziranci odzvati. — V težkem položaju se nahaja Anglija nasproti Ircom. Pogajanja ne pokazujejo nobenega uspeha, zdi se celo, da pride do obnovitve sovražnosti. — Pomozna akcija v prilogi stradalčevega ruskega ljudstva prav počasi napreduje, rekli bi skoro, da nič ne napreduje — v kolikor jo imajo v rokah kapitalisti vseh štirih strani neba. Seveda saj jim gre le za kšett in ne za človečansko načelo. Predvsem: daj nam, ruska vlada dobičkanosnih koncesij, če hočeš, da pomoremo tvojim obupanim, izglajenim milijonom. Ker, če gre za dobiček, ne delamo razločka med tabo in njimi. — Najbolj zagrizeni sta v tem ozkru Francija in Belgija, ki sta celo odklonili sodelovanje na ženevski pomozni konferenci. Toda druge države niso nič boljše, v toliko se morda razlikujejo od njih, da vsaj še vedno gonijo preluknjani mehi svojih raztrganih orgel — obljub. — To seveda ne velja za mednarodni socialistični proletariat. Najprej in najbolj zatiran, trpni vsega sveta so se nemudoma odzvali pozivu svojih organizacij in prispevali toliko, kolikor morejo, v pomoč za ruske sotrpine. Tisoč malih, toda z odprtimi srcem danih prispevkov v denarju, živilih in zdravilih se zbira v ogromen sklad, ki bo zajel hudournik nesreč, hru-mečih nad težko preizkušeno rusko zemljo. In priznamo si: Najmanj med vsemi se je doslej izkazal — jugoslovanski proletariat, dasi je bil pozvan kakor vsi drugi. Ali bomo še čakali in gledali, kako narašča naša sramota? — Korolenko umira. Kakor poročajo »Berlinske Tidende« iz Helsinkforska, leži znani ruski pisatelj Korolenko na smrtni postelji. Ponudbo, da bi mu zvišali določeno množino živeža, je odklonil z motivacijo, češ, da noče druglin ničesar vzeti. Ravno tako je odklonil tudi povabilo nekaterih prijateljev, naj bi prišel k njim v inozemstvo, češ, da noče, da bi se mu godilo bolje, kakor ostali stradalci ruski inteligenca. Vse svojeju slabemu telesnemu stanju skuša Korolenko dokončati peti zvezek svojih spominov. — V Moskvo so dobili na poskušnjo hleb kruha, tzv. »kruha lakote«, kakor ga jede v volškem ozemlju. Ta kruh sestoji iz mahu, drovesne skorje in malce moke. Pro-bivalstvo se prehranjuje tudi z neke vrste sive zemlje, ki jo označujejo kot redilno in ki stane 500 rubljev funt. — V Indiji je izbruhnil velik upor, ki ga skušajo Angliji udusiti z vojaško silo. Toda prede jim menda zelo slaba, ker kar nič ne poročajo o kakih svojih uspehih. V Indiji je krog 350 milijonov ljudi, ki ječijo pod jarmom britanskega kapitalizma in ki hočejo svobode. Če se jim namera posreči — in vse kaže, da sebo — potem le Anglija uničena, kar bi ne bilo brez prijetnih posledic za nas. — V Ameriki je po zadnjih uradnih izvidih 5 milijonov 735 tisoč nezaposlencev!

Angleški rudarji hodijo pred vsemi drugimi delavci na svetu. Na zadnjem kongresu so sprejeli zahtevo, ki uvažajo že novo dobo v delavskem gibanju: 30 ur delavnice, razdeljen na 5 dni v tednu; ukinjenje nadurnega dela; letno počitniško dobo 15 dni; obligatorno ustanovitev kopališč po rudnikih; penzijo po 20 šillingov po izpolnjenem 60 letu; nacionalizacijo. Angleško delavstvo je že tako daleč pred vsem ostalim samo zato, ker se zaveda svojih pravic in je vse — organizirano!

Ali ste že naročili „Kres“?

Cel letnik »Kresa« Vam pošlje uprava (Ljubljana, Aleksandrova c. 5) zastonj, če dobite

10 naročnikov

po 80 Kl Delavci, v Vaših domovih naj ne manjka ta krasni, ilustrirani mesečnik!

Tedenske novice. Maribor.

Mariborski župan S. Grčar se je zglašil ob priliki svojega bivanja v Belgradu, kamor je šel v deputacijo mesta Maribor k pogrebu kralja Petra, v raznih ministrstvih v zadevah mariborske občine. Dandanes je župan mudi v Ljubljani ter se vrne v dveh ali treh dneh v Maribor.

Razpis učiteljskih služb. Okrajni šolski svet v Mariboru (oddelek za okolico) razpisuje v »Uradnem listu« št. 101, nastopne učiteljske službe: 1. Sv. Duha na Ostrem vrhu, dvorazrednica, nadučiteljska služba in služba za učitelja ali učiteljico (mesto pripravno za učiteljsko dvojico). 2. Hruče, štirirazrednica, služba za učitelja ali učiteljico. 3. Jarenina, petrazrednica, služba za učitelja. 4. Sv. Jurj ob Pesnici, trirazrednica, služba za učitelja ali učiteljico. 5. Lajtersberg-Krčevina, šestrazrednica s 4 vzporednicami, 1 služba za učitelja in 1 za učiteljico. 6. Pobrežje, deška štirirazrednica, 2 službi za učitelja. 7. Podova, trirazrednica, služba za učitelja ali učiteljico. 8. Studenci-Pobrežje, služba za učiteljsko ženskih ročnih del z uradnim sedežem v Studencih pri Mariboru. Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti do dne 12. septembra 1921. pri dotičnih krajinah šolskih svetih, za razpisano službo pod tek. št. 8, samo pri krajnem šolskem svetu v Studencih pri Mariboru. Kdor prošnje za več služb obenem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo, opremljeno s službeno razpredelnico. Okrajni šolski svet slovensko-bistriški v Mariboru razpisuje 1. službi za učitelja in za učiteljico na šestrazrednici v Makolah, 2. službo nadučitelja in učitelja (ico) na trirazrednici v Sv. Martinu na Pohorju in 3. za Poljskane Studence službo za učiteljsko ženskih ročnih del z uradnim sedežem v Poljsanah.

Oddaja tobačnih trafik. Naslednje tobačne trafike se oddajajo po javnem natokanju z razpisom finančnega okrajnega ravnatelstva v Mariboru: Maribor, Koroška cesta 9; Vrnbaša 41; Bistrica pri Rušah št. 5; Artiče št. 38; Končavci št. 24 in 47 (ti dve trafiki se združita v eno samo novo trafiko); Petrovec št. 8; Rdeči breg št. 94; Barkovci št. 8 in 59 (se združita v eno novo trafiko); Kostričevci št. 7 in 34 (ravnotako); Zemanjve št. 2 in 33 (ravnotako); Limbuš št. 41; Tišina št. 5 in Propovci št. 10 (se združita); Salamenci št. 9 in 77 (se združita); Veščica št. 17 in 60 in Černelovci št. 92 (se združijo vse tri v eno samo novo trafiko). Natančnejši podatki so razvidni iz 101. št. »Uradnega lista« pokrajinske uprave za Slovenijo.

Tehtanje živine v Mariboru. Mestni magistrat je odredil, da se sme na dan živina tehtati samo na tehtnici v mestni klavnici.

Dramatska šola se bo po sklepu prosvetnega ministrstva otvorila 1. septembra t. l. v Mariboru.

Mariborskim detektivom se je posrečilo zajeti večjo roparsko tolpo, ki je daleč na okoli vprizarjala drzne rope in vlomne.

Celje.

Kapitalistična surovost! (Dopis iz Celja.) V Storah pri Celju je samotna tovarna, v kateri so delavci plačani po 180 do 250 vln. na uro. Ni čuda, da v tem podjetju ljudje od lakote in gladi pri delu padajo v nezavest vsled slabosti, ker nimajo zadostne hrane. Ena tretjina teh delavcev je vedno v bolnem stanju. Delavci so organizirani v strokovni organizaciji kemičnih delavcev. Zanje je organizacija vložila spomenico glede zvišanja plač že februarja meseca t. l. Tovarnar spomencel ni ustregel, na kar se je vložila druga spomenica, ki je ostala tudi brezuspešna. Nato se je organizacija obrnila na vlado v svrhu posredovanja; vlada je za 18. avgusta 1921 razpisala pogajanje, ki ga je vodil komisar soc. skrbstva g. dr. Skubic iz Ljubljane. Lastnik tovarne, g. Pertinač, se pogajanja ni udeležil, seveda nalašč ne, da ni treba nič dati. Njegov prokurist Nekermann je podpisal nekaj drobnih poviškov s pripombo, da mora obljubo fabrikant odobriti. Radi tega se je tem gospodom dal do 20. avg. rok za podpis pogodbe. Ko je 20. avgusta prišla deputacija pod vodstvom komisarja g. Skubice k Pertinaču, ga zopet ni bilo doma, ker se z avtomobilom okrog vozi v Rog. Slatini itd. Ob 11. dopoldne je milostivji gospod povišek plače sploh odklonil. Ta gospod je zasmehoval organizacijo in vlado, pa mu je vse dovoljeno. — Opomba! Kdo je Pertinač? Vojni milijonar! Leta 1912, je bil nekvalificiran delavec v Valdivno alfab. Ničevastilko; v Galiciji je prodajal sol avstrijskim četam, sedaj je lastnik tovarne v Storah, Laškem in Pečovniku rudnika, Ravnokar zida še eno tovarno v Celju. Lep kapitali-

štiti tiran je to. V centralni pisarni Zrinsko Frankopanska ulica ima samo nemške moči nastavljen, ki jim plača od 4 do 8000 K mesečno, slovenskega uradnika pa plača 2000 K mesečno. Pozivljamo vlado, da ukrene potrebne korake.

Shodi.

Hrastnik. Shod, ki je bil zadnjič preložen, se bo vršil v nedeljo dne 28. t. m. ob 3. popoldne v dvorani kons. društva. Dnevni red: Politični položaj. Poroča poslanec s. Kopač. Delavci, udeležite se shoda!

Trbovlje. Shod, ki je bil zadnjič preložen, se bo vršil v nedeljo dne 28. t. m. ob 9. dopoldne v Delavskem domu. Dnevni red: Politični položaj. Poroča poslanec s. Kopač. Rudarji, udeležite se polnoštevilo shoda!

Dopisi.

Prevalje. Članek v »Napreju« z dne 5. avgusta je opozoril že na marsikatero zaniževanje. Med takimi je tudi postopanje pri plemenjenju govedi in prašičev. Pri nas ima plemenjake g. Plešivčan, bogat posestnik, ki noče priznavati tarife za plemenjake, marveč zagrnj nad bajtarjem ali bajtarico, če prične kravo ali svinjo, da ne spušča plemenjakov za plačilo, ampak le, če pride bajtar kositi ali bajtarica žet. To je navadno izkoriščanje ljudi. Od mizarja je zahteval, da mora delati za to pri njegov mizarjski deli. In zakaj dela g. Plešivčan tako? Zato, ker poljsko delavstvo silno slabo plačuje, ga težko dobi, dočim mu stranke, ki jih na ta način prisili k delu, odslužijo mnogo več, kakor pa znaša pristojbina za spuščanje plemenjakov. Drugi gospod, Oslander, ki pa, če da delavcu v najem zemljišče, zahteva, da mu najemnik odsluži z dninami. Tako delata z neimovitimi, kakor so delali grofje za časa

tlake, dočim svoje pridelke mleko itd. pridno dražita. Ako se pa ženica brani opravljati to tlako, pa pripomni ta ali oni: »Bodo še rade prišle delat, treba je še počakati nekaj časa!« Delavci, delavke, res smo v pravi suženjski dobi!

Mežica. Tukajšnja podružnica »Svobode« je priredila dne 31. julija in dne 14. avgusta veliko vrtno veselico pred rudniško restavracijo. Gostom se je nudila obila zabava v krasno prirejenih šotorih, za okrepčilo pa je skrbel kavarna pod šotorom in pridne delavke, ki so cvrle krape. Veselico dne 14. avgusta so posetili tudi gostje »Svobode« iz Šoštanj in nam zapeli par krasnih pesmic. Udeležba na 31. julija je bila prav povoljna. Obiskovalcem se je nudilo razvedrilo, ki je delavstvu redkokdaj na razpolago. Da je bilo »Svobodi« mogoče prirediti veselico v tako okusnem in obširnem stilu, se imamo zahvaliti upravitelju rudnika, g. svetniku Cihelka, ki je šel delavstvu na roko, kakor redkokateri današnji svetnik in višji funkcionar. Vsak je moral priznati njegovo naklonjenost napram delavski prireditvi; naši stari sodrugi, ki so že osiveli v delu v našem rudniku, — so vsi naglašali, da je to prvič, da vidijo tako lepo veliko delavsko veselico in da niso pričakovali, da bi tudi uprava rudnika dokazala svojo naklonjenost, kar pod bliskom nemških ravnateljev ni nikoli bilo. V tistih časih je imelo uradništvo vse — delavstvo pa nič. Veselico pa seveda ni posetili črniški birt, ki se vedno trka na prsa, da je socialist — kadar se gre namreč izmolsti delavce in priti potom njih do kakšnega stolčka — Delavci in sodrugi, ki so postavljali šotore, plešiče in one delavke, ki so bile zaposlene v šotorih so dokazale vrhunce požrivanosti. Izrekamo vsem tem potom najtoplejšo zalivalo.

Gospodarstvo.

Nafta v okolici Debrečina. Na Madžarskem v okolici Debrečina je odkrita v globločin 850 metrov nafta, ki je mešana z vodo. Strokovnjaki upajo, da pridejo v čez večji globločin do čiste nafte.

Trgovinsko brodogradništvo ruske Rusije sestoji iz 78 parnikov v Vzhodnem morju in 329 v Belem morju. Jadernice ima Rusija v Vzhodnem morju in v Belem morju okrog 100. Velik del brodov potrebuje popravlila.

Svetovna zaloga zlata. V zadnji številki »Monthly Bulletin of Statistics« je objavljen pregled, ki podaja zalogo zlata v posameznih državah sveta (izvzemši Rusijo). Banke: Združenih držav imajo zlata 498.500.000 liber šterlingov, Angleška banka ima zlata 128.300.000 liber šterlingov, Francoska banka ima zlata 220.700.000 lib. šterlingov, španska banka ima zlata 99 milijon. 400.000 lib. šterlingov, italijanska banka ima zlata 85.500.000 lib. šterlingov, nemška banka ima zlata 53.000.000 lib. šterlingov, japonska banka ima zlata 144.700.000 lib. šterlingov, banke ostalih držav imajo zlata 247.000.000 liber šterlingov. Skupaj 1.448.000.000 liber

šterlingov. Nasproti temu kroži papirnatega denarja (zopet izvzemši Rusijo) za 11.962.515.000 lib. šterlingov, katerega je 8 krat več kolikor znaša zlata rezerva. Od tega odpade več kot polovica samo na Nemčijo in Avstrijo, kjer kroži skupaj papirnatega denarja za 6.741.410.000 lib. šterlingov. Ostanek 5.221.096.000 lib. šterlingov je krit z zlato zalogo, ki znaša po odšteti nemškega zlata v znesku 53.700.000 lib. šterlingov. 1.394.300.000 lib. šterlingov je razmerje zlata k papirnatemu denarju enako 100 : 375.

Kriza na Angleškem. Več velikih angleških ladjedelnic je sklenilo, da ustavi obratovanje, ker so stroški trikrat večji kot prodajna cena za izgotovljene ladje.

Morska voda kot sirovina. Na Norveškem se je osnovala družba »Denorske Saltvaerker«, ki bo iz morske vode proizvajala na leto krog 100 ton kovinskega magnezija. V resnici se nahajajo v slani vodi soli, iz katerih se da izločiti čisti magnezij, ki je po učelaskem mnenju še veliko bolj pripraven kot pa aluminij, lito železo in jeklo.

Karbonit. Nekaj mladih francoskih inženjer je izumil pol-kemičen pol-mehaničen način pridelovanja izbornega kuriva, ki ga je krstil z gorenjimi imenom, in sicer iz raznih odpadkov. Novo kurivo ima tri prednosti: prvič ima kalorično silo enako navadnemu premogu, drugič stane veliko manj kot premog, tretje omogoča izrazno raznih odpadkov, ki so se doslej izgubljali.

Produkcija lekla v palicah v Zedinjenih državah je dosegla v juliju izza zadnjih 20 let svojo najnižjo višino. Produkcija znaša namreč komaj 954.000 ton.

Po svetu.

16. kongres za pobijanje alkoholizma je bil v ponedeljek odprt v Lausanne v Švici. Udeleželi se ga 3500 oseb. Otvoritev sili je prisostvoval tudi zvezni predsednik.

Avstrijski učenjak na Irskem. Novomimovani profesor ginekologije na dunajski univerzi dr. O. Frankl potuje na Irsko, kjer bo na vabilo Royal Academy of Medicine imel serijo znanstvenih predavanj.

Koliko veljajo vladarji narode. Na to vprašanje odgovarja v »Arbeiter Zeitung« statistika, ki kaže, koliko se danes velja nemški narod Viljem Hohenzolern, čeprav je car v pokoju. Leta 1918. je ob begu v Holandsko odnesel 650.000 mark, tekem leta 1919 mu je poslala nemška vlada od prodanih privatnih posestev 65 milijonov mark, a 1920. zopet 3.200.000 mark. Tako je ta car v penziji pojedel v teh treh letih gotovo sedemdeset milijonov mark, ter se še zmirom poganja za nemško vlado glede svojih privatnih posestev. Viljem celo preti, da se vrne v Nemčijo, če mu ne plačajo vsega, kar je »njegovo«.

Hišo za 16 kg moke! Moskovski »Trud« (delo) piše o skrajni bedi, ki vlada v saratovski guberniji. Mnogo vasi je popolnoma zapuščenih. Za pud in celo pol

puda moke lahko kupite celo hišo. Živna in poljedelski stroji so izgubili popolnoma svojo vrednost. Ljudje prodajajo krave in konje za dva puda moke. Položaj delavcev in mestnih prebivalcev v splošnem ni nič manj žalosten. Racije se ne razdeljuje več niti delavcem niti odgovornim nameščencem (to se pravi nameščencem boljševiške uprave).

To je pa res, Ameriški senator Borah je predložil washingtonskemu parlamentu predlog, naj bi se ameriška stalna vojska znižala od 150.000 ljudi na 100 tisoč, kar bi pomenilo prihranek 100 milijonov dolarjev. Poizkusi bombnih letalnih napadov na vojne ladje so dokazali, da izmeče Amerika najmanj 240 milijonov dolarjev za vojno mornarico dobesedno v zrak.

Prvi znaki nove svetovne vojne. »Daily Telegraph« poroča iz Južne Amerike, da se tam dolj že čuti nemška konkurenca. Tam se nemški poljedelski stroji, železni in jekleni izdelki n. pr. prodajajo po 45 do 60 odstotkov ceneje kot angleški in ameriški izdelki. Dopisnik pozivlja domače proizvajalce, naj svoje cene po možnosti znižajo. Tega angleški proizvajalci pač ne bodo napravili v posebno veliki meri, pač pa bodo začeli domačo javnost šuntati proti nemškemu »ekspansionizmu«.

Novo arabsko kraljestvo. »Daily Mail« poroča iz Kaira: Emir Fejsal je bil na ljudskem glasovanju v Mezopotamiji izvoljen za kralja Iraka.

Novo veliko brezlično postajo so otvorili v četrtki v Leafieldu pri Orfordu. Ta postaja je le prva v celi skupini velikih postaj, ki jih nameravajo otvoriti v britskem imperiju. Nje valovi bodo segali 3200 km daleč, v ugodnih prilikah pa bodo lahko vezali najoddaljenejšo točko britanske posesti s tem krajem.

Radij v Kongu. Listi poročajo iz južne Afrike, da so našli velika ležišča dragocene kovine radija v belgijski koloniji Kongu.

Prodaja sejskih legitimacij in znakov za poset »Ljubljanskega velikega sejma«, ki upravičujejo dopolnilne vozne po vseh železnih kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in do brezplačnega vstopa v vse sejske prostore za cel čas trajanja sejma, so prevzele med drugimi podružnice Jadranske banke v Beogradu, Zagrebu, Splitu, Dubrovniku, Kotoru, Metkoviću in Šibeniku, dalje podružnice Ljubljanske kreditne banke v Sarajevu in Splitu ter špeditijska tvrdka »Balkan« delniška družba za mednarodne Transporte v Beogradu, Zagrebu, Mariboru in Rakeku. Za Črnomelj in okolico razprodaja sejske znake Mestna hranilnica v Črnomlju. V Metliki razprodaja znake g. Leopold Gabrijan in Anton Rajner. Za Ptuj in okolico je prevzela razprodajo legitimacij in znakov Pletarska šola v Strnišču pri Ptaju, v Cerknici pa gremij trgovcev. Legitimacija z znakom stane 100 K.

Razstavišče »Ljubljanskega velikega sejma« doblja vsak dan bolj popolno sliko. Stavbena dela so izvršena in so raz-

vršena in so razstavljajci že pričeli z adaptacijo in opremo dodeljenih jim prostorov. Na sejišče se že montirajo razni stroji, ki bodo tekom semnja v obratu. Urad »Ljubljanskega velikega sejma« se preseli začetkom tega tedna na sejišče in bo mogel razstavljajočim strankam iti v vsakem pogledu na roko.

Pristopajte k izobraževalni organizaciji »Svoboda«.

Plačevanje poštne pristojbine za časopise. Pošto in brzojavno ravnanstvo v Ljubljani objavlja, Kr. ministrstvo za pošto in brzojave v Beogradu je z odlokom od 21. maja 1921, št. 23.963 odredilo, da se od 15. junija 1921 pristojbine za novine in časopise plačujejo v gotovini po številu na pošto oddanih izvodov. — Zaradi kontrole, so li prejemki natančno izkazani ali ne, je vsako upravištvo oziroma vsak izdajatelj dolžan, da sporoči konec meseca pristojnemu poštному ravnanstvu znesek pristojbin, ki jih je plačal tisti mesec. — Akoravno so bila v tej ministrijski odredbi obveščena vsa v poštev prilagojena upravištva novin in časopisov potem pristojnih poštne uradov, je plačani mesečni pristojbinski znesek za mesec junij t. l. naznanilo samo šest upravištev pristojnega poštному ravnanstvu. Ker ministrstvo zahteva brezpozorno izvršitev izdane odredbe prosimo, da blagovolite opozoriti vsa upravištva, ki oddajajo novine ali časopise pošti v razpošiljanje, da takoj sporočijo zneske časopisnih pristojbin, ki so jih plačali za mesec junij in julij tek. leta pristojnim poštne uradom v bodoče pa takoj prve dni najpозnejše do 5. vsakega meseca za pretekli mesec, podpisnemu ravnanstvu. — Taka obvestila so poštne ne prosta, ako so opremljena z označbo »na uradno zahtevo poštne prosto«.

Velika zaloga! Cenik zastoni!

Trgovina z pohištvo

Karl Preis, Maribor

Stolni trg (Domplatz)

Najboljša in najcenejša priložnost za nakup

== pohištva ==

za delavce in železničarje.

Solidna postrežba! Nizke cene!

Jedilno olje

liter 44 k on
je dobiti pri
SEVER & KOMP.,
Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Ruska književnost.

Tražite cjenike ruskih originalnih knjiga od
»Českojugoslovenske naklade«:
J. HEREJK, Zagreb.

Naslednje tvrdke toplo priporočamo čitateljem

== Obrtna naznanila! ==

Naslednje tvrdke toplo priporočamo čitateljem

KROJAČI

Prva produktivna zadruga krojačev
Maribor, Ruška cesta št. 5
priporoča obleke za moške in ženske
po zmernih cenah in dobre kakovosti.

ČEVLJARJI

I. mariborska produktivna
zadruga čevljarjskih izdelkov
Maribor, Orožnova ulica št. 4.

PEKARNE

Prva mariborska delavska
PEKARNA
v Mariboru.

GOSTILNE, OBEDOVALNICE

== Gostilna ==
„Ljudski dom“
Maribor, Ruška cesta 7
priporoča
izbornu kuhinjo in pijačo.

Tiskovine

raznih vrst
izdeluje po nizkih cenah
„Ljudska tiskarna“
Maribor.

BARVE, LAKI, KEMIKALIJE

„INDUSTRIJA“
Barve, laki in kemično-tehnični izdelki
Maribor, Mejska cesta št. 12.
SPEDICIJA
F. & A. UHER
spedicijska in carinsko posredovanje
Maribor, Slovenska ulica št. 8.
Telefon 344.

Mariborska eskomptna banka, Maribor,

Tegetthoffova ulica 11

Podružnici: MURSKA SOBOTA in VELIKOVEC

prevzema denarne vloge in iz-

vršuje vsakovrstne bančne posle

- - pod najugodnejšimi pogoji. - -

Citajte velezanimivo študijo
Dr. Oto Bauer - Uratnik
Pot k Socijalizmu.

Cena K 2.—

Naroča se v upravi »NAPREJ«.

Manufaktunist

(dober detajlist) se sprejme
1. septembra. Pismene ponudbe
na **Ivan Kor, Ljubljana VII.,**
Celovska cesta 2.

Klobuke in slamičke

vseh vrst od preprostih do
najfinjših dobite vedno v
tovarni za slamičke in klobuke

FRANJO CERAR,

v Stobu, potla Zemzelo pri Ljubljani.

V popravilo prevzema tudi
vsa tozaderna dela ter pre-
oblikuje po najnovejši modi.
V Ljubljani se sprejemajo
pri tiskavi Kovačević in Teršan
v Prešernovi ulici 5, kjer
so tudi vsi vsorei vedno na
razpolago.

Velika zaloga: dvokolesa, otrokivo-
zički, šivalni in razni stroji, pneu-
matika in vsakovrstni deli. **F. BAYTEL,**
Ljubljana, Sladki št. 28. Sprejme se v

polno popravilo, za emajljanje z ognjem
in ponikanje: dvokolesa, otrokivo-
zički, šivalni in razni stroji in deli.
Mehanična delavnica Karlovska cesta 4.

== Sprejme se nekaj ==

trgovskih pomočnikov

z večletno prakso. Lastnoročno pisane ponudbe naj se pošiljajo
na **Konsumno društvo za Slovenijo**, poštni predal št. 18.

Fabričko Poduzeće Športne klobuke

u Petrovaradinu mestu buduć-
nosti, koje će biti vezano stal-
nim mestom za Novim Sadom,
prodaje se, daje pod zakup ili
na zajednički rad, jedna kom-
pletno uređena

Fabrika Širke

uz to u istoj zgradi uređena
pecara rakije, konjaka itd. za
jedno sa zgradama, kućom za
stanovanje i velikim prostorom
za širenje. Radi pregleda obratiti
se **Fr. Malinu ml.,** Petrovaradin,
a radi informacija **Tomi Bajčić,**
Novisad ili Beograd-Kijev.

S. POTOCNIK, Ljubljana,
Safarburgova ulica 6-1.